

A mezőgazdasági szövetkezetek múltja, jelene és jövője Franciaországban

A francia szövetkezetek szerepe megkerülhetetlen az agráriumban és az élelmiszeriparban, az általuk elért 83,7 milliárd eurós árbevétel (leányvállalataikkal együtt) az ágazat teljesítményének 40%-át jelenti és ez továbbra is növekvő tendenciát mutat. A 2850 szövetkezet és a 12,4 ezer gépszövetkezet összesen 160 ezer embert foglalkoztat, minden négy termelőből három legalább egy szövetkezetnek tagja. A jövőt egyértelműen a szövetkezetek további fúziói fogják jellemezni, mivel a gazdasági föltételrendszer által megkövetelt és egyre magasabb „kritikus tömeget” csak ilyen formában tudják biztosítani (ez alól csak bizonyos réspiacokon aktív szövetkezetek jelenthetnek eseti kivételt). A különböző egyesülések mellett mind nagyobb számban alapítanak a szövetkezetek olyan gazdasági társaságokat, amik elsődleges feladata a megtermelt alapanyag földolgozása és/vagy kereskedelme. Ezek hatalmas előnye a szövetkezeti formával szemben, hogy klasszikus gazdasági társaságként működve nem köti őket a szövetkezeti forma két alapvető előírása: a területi lehatároltság és a tagokkal való, minimum 80%-os árbevétel arányos gazdasági tevékenység kötelezettsége. A gazdálkodók számának folyamatos csökkenése közvetlenül nem veszélyezteti a szövetkezetek létét, mivel a folyamat egyben egyre nagyobb gazdaság-méreteket is jelent, ennek következtében a termelési szint nem csökken, az árualap mértéke változatlan marad. Hosszabb távon viszont egyre nagyobb a valószínűsége annak, hogy egyes területeken olyan terület-nagyságon gazdálkodó termelői csoportok, társas vállalkozások jelennek meg, amik önmagukban is számottevő piaci tényezőt képviselnek, így fennmaradásukhoz, eredményes gazdálkodásukhoz nem lesz szükségük a szövetkezeti háttérre.

Napjaink kérdése az is, hogy a legnagyobb szövetkezetek miért kezdték meg külföldi terjeszkedésüket, hogyan tudják ehhez megnyerni a tagok jóváhagyását és miként tudják azt a teljesen új szemléletet, működési elvet és nem utolsósorban finanszírozási háttérrel biztosítani, ami ehhez szükséges. Az általános gyakorlat az, hogy a klasszikus értelemben vett alaptevékenységet továbbra is a szövetkezet keretein belül folytatják, minden mást pedig holding formában működtetnek, ami lehetővé teszi külső finanszírozási források bevonását.

A francia szövetkezeti rendszer kialakulása a 19. század második felére nyúlik vissza, ideológiai gyökereit tekintve két, látszólag egymásnak ellentmondó területhez, a radikális szocializmushoz és a keresztény-demokráciához köthető. Kialakulásában alapvető szerepet játszott az angliai hatás is, hiszen egyes források szerint a „szövetkezés filozófiája” innen ered, noha francia részről megjegyzik, a Jura hegységben már a 12. században léteztek egyfajta tejszövetkezetek, ahol a termelők összeadták azt a szükséges tejmenyiséget, ami egy-egy nagyobb sajt elkészítéséhez egyidejűleg kellett.

A szövetkezetek létrejöttében meghatározó volt a 19. század végének és a huszadik század elejének több, egymást követő gazdasági krízise, legyen szó szektoriális (bor – és különösen az 1907-es lázadás Languedoc-ban -, gabona) vagy általános gazdasági válságról. További, komoly befolyása volt a szövetkezeti rendszer megalakulására a szakszervezetek térnyerése az 1880-as évektől kezdődően, ezzel magyarázható, hogy az általuk képviselt értékeket magukénak érző gazdák sok esetben először szakszervezetet alapítottak, ami később alakult át szövetkezetté.

A szövetkezetekkel kapcsolatos mai jogszabályi háttér kialakulásának kezdetei is a 19. század végére nyúlnak vissza, hiszen az első ilyen jogi dokumentum az 1884-es szakszervezeti törvény volt (loi Waldeck-Rousseau), ami többek között a szakszervezetek feladatának ismerte el a

mezőgazdasági érdekek védelmét. A következő fontos dokumentum az [1901-es egyesületi törvény](#) volt, aminek szellemében még napjainkban is számtalan egyesületet hoznak létre – betervezője szintén az akkori belügyminiszter, [Waldeck-Rousseau](#) volt. A harmadik meghatározó jogszabály 1920-ban született ([loi du 12 mars 1920](#)), ez hivatalosan is elismerte a szakszervezetek azon jogát, hogy tagjaik részére mezőgazdasági gépeket, vetőmagot, műtrágyát, tenyészállatot, takarmányt vásároljanak és azokat a tagok között szétosszák. Általánosságban is elmondható, hogy a (mezőgazdasági) szakszervezetek és szövetkezetek megalapítását két ok motiválta elsősorban:

- a gazdasági érdekeiket egyedül és elszigetelten érvényesíteni képtelen tagok nevében „tárgyalóképes” partnerként föllépni tudó szervezet létrehozása,
- a nagykereskedőkkel szembeni érdekvédelem biztosítása.

1. képfinceszövetkezetek központ, Bonnieux (Provence)

Ami a szőlő-bor szektort illeti, a bordeaux-i és burgundiai borokat leszámítva az 1850-es években az egyes régiókban termelt bort sem a párizsi nagykereskedők, sem a fogyasztók nem ismerték, az ennek megváltoztatására irányuló kezdeményezéseket azonban lefékezte a filoxéra pusztítása, mivel nem volt elegendő megismerendő árualap, ezzel párhuzamosan pedig megindult az ipari

méretű borhamisítás. (1870-ben a hivatalos szervek már a Szajnába öntették az elkobozott hamis borokat, kevés érdemi hatással, a hamisítók leleményessége határtalan volt már akkor is.) Az alanyok megjelenésének és a növényvédelem fejlődésének köszönhetően a termelés hamarosan helyreállt, sőt elsősorban délen komoly szőlőbirtokok is kialakultak, a megtermelt mennyiség pedig olyan mértékben futott föl, hogy egyre többek követelték a cukrozás betiltását és az importvámok visszaállítását (az átmeneti borhiányt ugyanis importtal igyekeztek pótolni, „élelmesebb vállalkozók” viszont importált mazsolából készítettek bort, de létezett olyan bor is, ami még ilyen szőlőt sem látott!). 1893-ra délen a helyzet már pattanásig feszült, miközben a radikálisok alkotta kormány a borkrízisért egyértelműen a délen termelt borfőlösleget tette felelőssé. Ebben a környezetben nem volt meglepő a szőlőtermelők újszerű összefogása, aminek eredménye az első pinceszövetkezetek létrehozása volt 1901-ben [Maraussan](#) és [Mudaison](#) községekben, az elsőt rögtön 128 szőlősgazda részvételével. Ezeket rövidesen újabbak követték [Marseillan](#) (1903), [Siran](#) (1907), majd [Marsillargues](#) és [Frontignan](#) (1910). A cél minden esetben a megtermelt bor közvetlen, nagykereskedők kiiktatásával történő értékesítése volt. Az első közös borkészítési infrastruktúrát a maraussan-i pinceszövetkezet alakította ki 1905-ben, ami lényegesen javította a szövetkezet által kínált borok minőségét és szélesítette árban és minőségben egyaránt a kínálatot. A dél-franciaországi (Languedoc, Roussillon), kis területen gazdálkodó, szövetkezetekbe tömörült gazdák elsősorban szocialista, sok esetben kommunista szimpatizánsok voltak, ezért is beszéltek sok esetben „Midi Rouge”-ről, azaz „Vörös Dél”-ről. A „szabad szőlősgazdák” névre keresztelt szövetkezet ([Les Vignerons libres](#)) épületén ma is olvasható az eredeti jelmondat (mindenki egyért, egy mindenkiért - *Tous pour chacun, chacun pour tous*), sőt az ingatlan 2001. óta műemléki védeltséget élvez. Az igazi borkrízis azonban 1905-1907-ben következett be, hatalmas eladhatatlan készletekkel és soha nem látott alacsony árakkal.

A másik nagy krízis a nagy gazdasági válság mellett az 1934-35-ös gabonapiaci összeomlás volt, ennek következtében hozta meg a francia állam a nagyon szigorú gabonakereskedelmi

szabályokat, alapították meg a máig jogfolytonosan létező „búzahivatalt” (Office du Blé) és jött létre az akkreditált fölvásárlói rendszer államilag garantált árakkal. Ez nagyon komoly lendületet adott a szövetkezetek fejlődésének is, mivel az ekkor megépített tárolókapacitás jelentős része a szövetkezeteknél épült és ebben az időben vett lendületet a gabonaszövetkezetek alakulása is. A gabonaválságnak lényeges szerepe volt abban is, hogy a Front de Gauche hatalomra jutott és megváltozott a gazdasági helyzet – ezt megelőzően ugyanis nem volt semmiféle piacvédelem, a spekulációnak semmi nem szabott gátat. További érdekesség, hogy nem ez volt az első francia gabonakrízis – már az első világháború előtt voltak nagyon komoly piaci zavarok, amit a beözönlő olcsó orosz és ukrán gabona okozott.

A mezőgazdaság második világháború utáni újjáépítésében is jelentős szerepet kaptak a szövetkezetek, nagyon sok gépszövetkezetet kifejezetten azért hoztak létre ebben az időben, hogy a Marshall-terv keretében kapott gépeket a gazdálkodók minél jobban ki tudják használni. A jogszabályi háttér is fejlődött, a szövetkezetekkel kapcsolatos jogi kérdéseket az 1947-es szövetkezeti törvény ([Loi n° 47-1775 du 10 septembre 1947 portant statut de la coopération](#)) foglalta egységes keretben, majd ezt (és egy 1967-es rendeletet¹) módosította negyedszázaddal később egy 1972-es jogszabály ([Loi n° 72-516 du 28 septembre 1972](#)), ami többek között lehetővé tette a szövetkezeteknek, hogy gazdasági tevékenységet nem szövetkezeti tagokkal is folytassanak. A gazdasági tevékenység további szélesítését egy 1991-es² és egy 1992-es jogszabály³ tette lehetővé. A szövetkezetekkel (legyen szó bármilyenről, nem csak mezőgazdaságról) kapcsolatos alapvető jogi kérdéseket ma is az 1947-es (természetesen többször módosított) törvény szabályozza, a mezőgazdasági szövetkezetekről és közös mezőgazdasági érdekeltségű társaságokról ([SICA, société d'intérêt collectif agricole](#), ez valójában nem más, mint egy sajátos jogokkal és nagyobb gazdasági mozgástérrel is bíró szövetkezet) részletesen a mezőgazdasági törvénykönyv, azaz a [Code rural et de la pêche maritime](#) rendelkezik. Ma is érvényes azonban a szövetkezetekkel kapcsolatos két alapvető szabály, ezek:

- a területi lehatároltság elve,
- és a tagokkal való, minimum 80%-os árbevétel arányos gazdasági tevékenység kötelezettsége.

A további, ma is élő elvek, amik a francia szövetkezetek működésének alapját jelentik:

- szabad belépés,
- demokratikus irányítás: egy tag, egy szavazat elve
- „akapitalizmus”, azaz nincs osztalékfizetés, a felhalmozott tartalék pedig oszthatatlan közös vagyont jelent,
- átláthatóság a működésben,
- az egyenlő elbánás elve: ugyanazon minőségű beszállított termékért minden tagnak ugyanaz az ár fizetendő,
- szolidaritás,
- a szövetkezeteknek a tagok iránt viselet felelőssége, amivel mindenki számára biztosítja a sikeres gazdálkodást,
- kiszámítható jövedelmi viszonyok biztosítása,
- a megtermelt termés teljes vagy meghatározott hányadban a szövetkezetnek történő beszállítási kötelezettsége,
- kötelező hozzájárulás a törzstőkéhez,

¹ ordonnance n° 67-813 du 26 septembre 1967 relative aux sociétés coopératives agricoles, à leurs unions, à leurs fédérations, aux sociétés d'intérêt collectif agricole et aux sociétés mixtes d'intérêt agricole

² [Loi no 91-5 du 3 janvier 1991 modifiant diverses dispositions intéressant l'agriculture et la forêt](#)

³ [Loi n° 92-643 du 13 juillet 1992 relative à la modernisation des entreprises coopératives](#)

- a kizárólagosság elve, azaz alapesetben a szövetkezet csak a tagokkal létesíthet fölvasárlói viszonyt.

2. kép Lentiloló szövetkezet Normandiában

Míg az ország déli részén általában a baloldali gondolkodás ihlette a szövetkezetek létrehozását, az ország északi és nyugati területein nagyon sokszor az egyház ált a szövetkezet-alapítás mögött azzal, hogy bátorította az egymás támogatását, megsegítését is szolgáló szövetkezetek létrehozását. Ma a 2850 szövetkezet között legnagyobb számban pinceszövetkezetek működnek (mintegy 700), a legjelentősebbek viszont

a gabonaszövetkezetek (kb. 200) és a tejszövetkezetek. Főleg az ország déli részére jellemzők a kisebb, elsősorban beszerzési céllal alapított szövetkezetek – nem mellékesen délen a birtokméretek is kisebbek. A jelenleg előkészítés alatt álló, a francia mezőgazdaság jövőjét biztosítani hivatott törvénytervezet (*projet de loi d’Avenir pour l’agriculture, l’agroalimentaire et la forêt*) is hosszú távon számol a szövetkezetekkel, ám úgy tervez, hogy regionális és ágazati téren egyaránt lesznek a jövőben úgynevezett „vezető szövetkezeti csoportok” (*groupes leaders régionaux/métiers*).

Az állam szerepe a szövetkezeti rendszerben kettős:

- biztosítja a működéshez szükséges jogszabályi háttérrel és a tisztességes versenyhez szükséges környezetet,
- rendszeres időközönként ellenőrzi az egyes szövetkezetek működését (*procédure d’agrément*), különös tekintettel a pénzügyekre.

Ez utóbbihoz tartozik például annak vizsgálata, nem veszteséges-e három egymást követő évben az adott szövetkezet, működése során tiszteletben tartja-e a szövetkezetekre jellemző, alapvető működési elveket, nem szegi-e meg a területi lehatároltság elvét vagy a tagokkal való, minimum 80%-os árbevétel arányos gazdasági tevékenység kötelezettséget betartja-e? A megváltozott külső föltételrendszerrel függ össze az is, hogy az állam vizsgálja, megfelel-e a kor követelményeinek – elsősorban személyi összetételét tekintve - a szövetkezetek fölött álló mezőgazdasági szövetkezeti főtanács (*Haut conseil de la coopération agricole*), mivel elengedhetetlen, hogy ez a testület pártatlan, a szövetkezetekben még közvetve sem érintett személyekből álljon.

Már napjaink kérdése az, hogy a legnagyobb szövetkezetek miért kezdték meg külföldi terjeszkedésüket, hogyan tudják ehhez megnyerni a tagok jóváhagyását és miként lehet azt a teljesen új szemléletet, működési elvet és nem utolsó sorban finanszírozási háttérrel biztosítani, ami ehhez szükséges. Az általános gyakorlat az, hogy a klasszikus értelemben vett alaptevékenységet továbbra is a szövetkezet keretein belül folytatják, minden mást pedig holding formában működtetnek, ami lehetővé teszi külső finanszírozási források bevonását. Ez a fajta bővülés leginkább a gabona- és tejágazatban jelen lévő nagy szövetkezetekre jellemző, míg egyes rés piacokra szakosodott szövetkezetek (dió, agen-i aszalt szilva) esetében minden megmarad az alaptevékenység keretein belül.

A szövetkezetekkel szembeni új kihívások közé tartozik az is, hogy a megváltozott föltétel-rendszert ismerő, abban hatékonyan dolgozni tudó vezetői gárdát neveljenek ki, ezzel párhuzamosan pedig a fiatalok részéről is egyre nagyobb az igény arra, hogy érdemben bele tudjanak szólni a szövetkezetek irányításába, jövőjük alakításába. Nem véletlen, hogy a fiatal gazdák országos szakszervezetének idei kongresszusán a szövetkezetek – ezen belül az irányítás – jövője volt az egyik fő kérdés. A küldöttek körében az egyik legélesebb vitát az váltotta ki, kell-e és ha igen, milyen mértékben korlátozni az egy gazdálkodó által egy időben szakmai szervezetekben (ideértve természetesen a szövetkezeteket) betölthető tisztségek számát. További fontos kérdés volt a vezető szövetkezeti tisztviselők maximális életkorának korlátozása – mindkettő azt a célt szolgálja, hogy a fiatal gazdák a mostaninál nagyobb mértékben beleszólhassanak a szakmai szervezetek irányításába és eredményesebben ki tudják nevelni maguk közül a majdani vezetőket. A fiatalok ezzel együtt egy pillanatra sem kérdőjelezik meg a szövetkezetek létjogosultságát és azok részesei akarnak lenni, mivel egy fiatal pályakezdő számára a szövetkezet biztos és kiszámítható háttérrel, szakmai és anyagi támogatást jelent. Viszont a szövetkezet mindenkor – általában nem a legfiatalabb korosztályba tartozó – vezetése számára is megoldandó kérdést jelent az, miként adjanak helyet maguk között a fiataloknak? Ugyanis ma egy fiatal már nem vár türelemmel évtizedekig – ha nem lát perspektívát a szövetkezetben, az első adandó alkalommal kilép és másikat keres, vagy más úton folytatja tovább.

Abban szinte mindenki egyetért, hogy **a jövőt egyértelműen a szövetkezetek további fúziói fogják jellemezni**, mivel a gazdasági föltétel-rendszer által megkövetelt és egyre magasabb „kritikus tömeget” csak ilyen formában tudják biztosítani (*ez alól csak bizonyos rés piacokon aktív szövetkezetek jelenthetnek eseti kivételt*). A különböző egyesülések mellett mind nagyobb számban alapítanak a szövetkezetek olyan gazdasági társaságokat, amik elsődleges feladata a megtermelt alapanyag földolgozása és/vagy kereskedelme. Ezek hatalmas előnye a szövetkezeti formával szemben, hogy klasszikus gazdasági társaságként működve nem köti őket a szövetkezeti forma két alapvető előírása: a területi lehatároltság és a tagokkal való, minimum 80%-os árbevétel arányos gazdasági tevékenység kötelezettsége. További érv a leányvállalatok alapítása mellett a szövetkezeti fejlesztések finanszírozhatóságának ezeken keresztül történő biztosítása. Egy-egy szövetkezet saját vagyona ugyanis egyre kevésbé elegendő ahhoz, hogy a piacon maradáshoz elengedhetetlen fejlesztéseket abból finanszírozni lehessen, a tagok pedig érthető módon képtelenek jelentős többlet-forrásokat vinni a rendszerbe – a saját tulajdonú cégeken keresztül viszont lehetőség van külső befektetők bevonására a rendszerbe.

Másik lehetséges – és párhuzamos – út **a szövetkezetek közötti együttműködés erősítése** (más formában ugyan, de hasonló céllal, mint az Spanyolországban az úgynevezett „második szintű szövetkezetek” esetében történik) és közös projektjeik ösztönzése, támogatása. Ezt sajnálatos módon egyelőre hátráltatja egyfajta identitásbeli konfliktus – minden szövetkezet védi ugyanis a saját territóriumát, érdekszféráját és alig hajlandók kölcsönös engedményekre a hosszabb távú közös érdekek elérése érdekében.

A legjelentősebb francia mezőgazdasági szövetkezetek

név	elsődleges tevékenység (a Coop de France adatai alapján)	konzolidált árbevétel (M €)
InVivo	gabona, beszerzés, takarmány, disztribúció	6083
Tereos	cukor, keményítő, bio-üzemanyag	4531
Sodiaal	tej	4422
Terrena	vegyes profil	4366
Axéreal	gabona, beszerzés, malomipar, maláta,	3375

	takarmány	
Champagne Céréales	gabona, beszerzés, malomipar, maláta, kukorica-földolgozás	2903 ⁴
Agrial	vegyes profil	2715
Triskalia	vegyes profil	2200
Cecab	vegyes profil	2047
Groupe Even	tej, beszerzés, takarmány	1958
Cooperl Arc Atlantique	hús, takarmány	1952
Limagrain	gabona, vetőmag, bio-egészség	1555
Euralis	vegyes profil	1326
Maitres Laitiers de Cotentin	tej	1303
Cristal Union	cukor	1216
Maisadour	vegyes profil	1206
Advitam	gabona, beszerzés, takarmány	908
Eurial	tej	813
3A	tej	766
Cap Seine	gabona, beszerzés, takarmány	697

Forrás: Coop de France

Az első húsz európai szövetkezetben (listavezető a holland Friesland Campina 9626 M€ árbevétellel 2011-ben) öt francia található, az InVivo (7.), a Tereos (13.), a Sodiaal (14.), a Terrena (15.) és az Axéreal (18.). A világ húsz legnagyobb szövetkezete között két francia található, az InVivo (14.) és a Tereos (20.) – az élen a vegyes profilú japán Zen-noh áll a 2011-ben elért 52738 millió eurós árbevételével.

Alapvetően más csoportba tartoznak a **gépszövetkezetek** ([CUMA](#)), amiket akár négy fő is megalakíthat, elsődleges céljuk legtöbbször egy vagy több nagy értékű erő- vagy munkagép közös beszerzése, használata. Kellően nagy gépszövetkezet esetében gyakori, hogy a közösen tulajdonolt géppark karbantartására a gazdák a költségeket egymás között megosztva egy karbantartót is alkalmaznak, viszont a beosztást általában maguk a gazdák egyike – vagy valamelyikük házastársa – készíti el.

Külön kategóriát jelent a hitelezés és általában a pénzügyi tevékenység is, ahol szintén kialakult a szövetkezeti, pontosabban takarékszövetkezeti háttér – ennek ma is létező letéteményesét a [Crédit Agricole](#) jelenti. A Crédit Agricole, vagy ahogy sokan sokáig hívták, a „zöld bank” ([Banque verte](#)^[1]), szövetkezeti alapon létrejött kölcsönös takarékpénztárként kezdte meg működését a XIX. század végén, ebből vált az 1990-es évekre nemzetközi szinten is jelentős általános pénzügyintézet. Megalakulása a 19. század végére vezethető vissza, az „alulról építkezés” 1894-ben kapta meg a működését szabályozó jogszabályi háttérrel a [Jules Méline](#) korábbi és későbbi mezőgazdasági miniszter, parlamenti képviselő, kormányfő nevéhez köthető törvénnyel (*loi du 5 novembre 1894 créant les sociétés locales de [crédit agricole](#)*⁵). Ez ugyanis lehetővé tette a már kifejezetten mezőgazdasági szakszervezetek alapítása mellett a helyi szintű kölcsönös takarékpénztárak (banques locales mutualistes) létrehozását is. Az első ilyen, kimondottan helyi, ún. „[Société de crédit agricole](#)”-t

⁴ A Champagne Céréales és a Nuricia 2012-es fúziójával létrejövő Vivescia éves árbevétele 3700 M€, ezzel az ötödik legnagyobb szövetkezeté lépett elő a csoport.

⁵ Jules Méline neve az úgynevezett „Méline-árak” ([tarifs Méline](#)) 1892-es bevezetése és az erről szóló protekcionista törvény nyomán lett igazán ismert. A jogszabály célja egyértelműen az volt, hogy a francia mezőgazdasági termékeket megvédje a nemzetközi versenytől és ezzel markáns pont került a „második császárság” ([Second Empire](#)) alatti szabadkereskedelmi politika végére.

gazdálkodók hozták létre 1885. február 23-án a [Jura](#) megyei [Salins-les-Bains](#) településen. 1895-ben már megalakultak az első regionális pénzügyintézetek, de az első években a legjellegzetesebb szolgáltatás a rövid lejáratú hitelek biztosítása volt, úgymint a betakarítást megelőző áthidaló, vagy a majdani bevételre alapozott korabeli „fogyasztási” hitelek, majd később kezdtek közepes és hosszú lejáratú, elsősorban beruházási (pl. állatállomány- és gépvásárlás) hitelek folyósításába. Az országos hálózat kialakulása az agrármérnök-bankár [Louis Tardy](#) nevéhez kötődik, a folyamat 1920-ban kezdődött az Office national de Crédit agricole megalakításával és 1926-ban fejeződött be a Caisse nationale de Crédit agricole létrehozásával. A tevékenységi kör az 1980-as évektől kezdett látványosan szélesedni, először a bankszámlákhoz és az ügyfelek pénzügyi tevékenységéhez köthető biztosítási tevékenység (pl. kártyabiztosítások, jövedelem-biztosítás munkanélküliség vagy keresőképtelenség idejére, stb.) elindításával, majd az évtized második felében megjelent a bank az életbiztosítások piacán is. Hasonlóan a legnagyobb, holdingot működtető mezőgazdasági szövetkezetekhez, a Crédi Agricole mára egy nemzetközi téren is jelentős pénzügyintézetté vált, viszont belső magját tekintve ma is takarékszövetkezetként működik.

A hitelezéssel szemben a biztosítás soha nem működött szövetkezeti formában, noha a „vidék bankjaként” számon tartott Crédit Agricole mellett létrejött a „vidék biztosítója”, a [Groupama](#) is. Ez azonban a kezdetektől fogva a kölcsönös biztosítás elve alapján működött, az ügyfelek nem voltak egyben tulajdonosai is a biztosítónak, ellentétben a takarékszövetkezeti rendszerrel. Ezzel együtt nem véletlen, hogy Groupama logója egy stilizált vidéki, kifejezetten mezőgazdaságra utaló kép. A Groupamát ugyanis a XIX. század közepe táján szintén gazdálkodók alapították, mint a saját igényeiket legjobban kielégítő kölcsönös biztosító egyesületet. Ez az elv egyébként tetten érhető a szövetkezetek, bankok alapításában is, a mezőgazdaságban talán minden más területnél jobban. Az országos – majd a ma ismert nemzetközi – hálózat kialakulása természetesen nem ment egyik napról a másikra. Az „első fecske” 1840. december 22-én alakult az Isère megyei Mions községben, mint helyi kölcsönös mezőgazdasági tűzkár-biztosító egyesület. A mezőgazdasági kölcsönös biztosító egyesületek (*Caisses d'Assurances Mutuelles Agricoles, A.M.A.*) működésének jogi háttérét az 1900. július 4-én megjelent törvény szabályozza pontosan, talán ez is magyarázza azt, hogy az első regionális pénztár csak 1903-ban Lyonban alakult meg, 1906-ban viszont már létrejött a központi tűzkár-, 1908-ban pedig állatállomány-viszontbiztosítási pénztár. A további fejlődés megállíthatatlan volt, a hatvanas évek közepére a Groupama a vidéki települések legnagyobb biztosítója lett. A Groupama a 80-as évek végén elindította banki üzletágát, az 1990-es évek elején pedig a biztosítási piacon kezdte szélesíteni ügyfélkörét azzal, hogy a gazdatársadalom mellett megkezdte a nem gazdálkodók számára kidolgozott biztosítási termékek értékesítését.

Az 1990-es évekig jellegzetes kettősség uralta a francia mezőgazdaság pénzügyeit – míg a biztosítások területén szinte kizárólagosan a **Groupama** volt jelen, a banki ügyek a **Crédit Agricole** „fennhatósága alá” tartoztak. Érdekes, hogy helyi szinten ebben az időben sokszor jelentős átfedések voltak a Groupama- és a Crédit Agricole-egységek igazgató tanácsának összetételét tekintve. Sokan azt valószínűsítették, hogy a két pénzügyintézet, miután mindkettő gyakorlatilag átlépett a másik térfelére, egyesül, ám a későbbiek során ez végül nem valósult meg. Mára mindkét intézmény jelentős fölvásárlásokat hajtott végre a banki és biztosítási piacon, a Crédit Agricole a Crédit Lyonnais megszerzésével belépett a magyar piacra is leányvállalata, a Crédit Agricole Corporate and Investment Bank Magyarország révén. A Groupama magyarországi jelenléte a Groupama Garancia Biztosítón keresztül valósult meg, ami a hazai biztosítási piac viszonylag új szereplője. A Groupama Biztosító Zrt.

és az OTP Garancia Biztosító Zrt. egyesülése által létrejött [Groupama-Garancia Biztosító](#) 1,3 millió ügyfelével az ország egyik legnagyobb biztosítója, ami 2008 szeptembere óta a Groupama stabil nemzetközi csoportjához tartozik.

Az anyag a [HANGYA](#) fölkérésére az OMÉK szakmai napján tartott előadás bővített változata.

Somogyi Norbert, Párizs